

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Ζωγραφίζω-Ζωγραφίζουμε»

Συγγραφή: ΔΡΑΚΑΚΗ ΜΑΡΙΑ Α.

Εφαρμογή: ΚΟΜΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ζωγραφίζω–Ζωγραφίζουμε

Εφαρμογή σεναρίου

Κωνσταντίνος Κόμπος

Δημιουργία σεναρίου

Μαρία Α. Δρακάκη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

10 12/Θ Πρότυπο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης (ενταγμένο στο ΑΠΘ)

Χρονολογία

Από 20-1-2014 έως 24-1-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού, τ.α., ενότητα 1.4: «Ο κόσμος γύρω μας», κεφάλαιο «Το τετράδιο ζωγραφικής»

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 10 διδακτικές ώρες.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας και εργαστήριο Πληροφορικής.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο εκπαιδευτικός γνωρίζει τις ιστοσελίδες που θα επισκεφτούν τα παιδιά για την εύρεση πληροφοριών. Οι μαθητές/-τριες γνωρίζουν να χρησιμοποιούν εργαλεία ζωγραφικής στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τις βασικές λειτουργίες του υπολογιστή: άνοιγμα, αποθήκευση αρχείου και φακέλου, γράψιμο στον κειμενογράφο, αντιγραφή και επικόλληση κειμένου και εικόνας, μεταφορά δεδομένων σε μονάδα αποθήκευσης αρχείων. Ακόμη, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με κείμενα, μουσική και εικόνες στο διαδίκτυο. Η σχολική μονάδα διαθέτει εργαστήριο Πληροφορικής και η σχολική τάξη οθόνη προβολών και υπολογιστή με προβολέα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο αντλεί στοιχεία από τη Φιλοσοφία του Προγράμματος «Μελίνα: Εκπαίδευση και Πολιτισμός» για τη σημασία της Αισθητικής Αγωγής στη ζωή του μαθητή ως εν δυνάμει ενήλικα (βλ. www.Prmelina.gr).

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το φυσικό περιβάλλον γύρω μας είναι πηγή ζωής και ομορφιάς. Προστατεύοντας το περιβάλλον προστατεύουμε τη ζωή. Σκοπός του σεναρίου είναι οι μαθητές/-τριες να ανακαλύψουν τις εναλλακτικές εκφραστικές δυνατότητες που προσδίδει η τέχνη της ζωγραφικής, να εμπνευστούν από το φυσικό περιβάλλον, να ευαισθητοποιηθούν, αλλά και να ευαισθητοποιήσουν, για τη φροντίδα του μέσα από τη δική τους μοναδική προσωπική οπτική γλώσσα.

Επίσης, επιδιώκει να μάθουν σε εικαστικές δημιουργίες να αντιλαμβάνονται και να ερμηνεύουν έννοιες και νοήματα πέρα από το προφανές. Επιπλέον, να προσεγγίζουν τις προθέσεις και τις σκοπιμότητες των δημιουργών εικόνων που μελετούν. Ο οπτικός εγγραμμιατισμός αποκτά ιδιαίτερη σημασία στα πλαίσια του σύγχρονου πολιτισμού, όπου η επικοινωνία έχει αυξανόμενα οπτικό χαρακτήρα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι εικαστικές τέχνες έχουν τη δική τους «γλώσσα». Η οπτική γλώσσα είναι ένα ιδιαίτερο σύστημα επικοινωνίας που στηρίζεται σε ένα σύνολο εξειδικευμένων μέσων και κωδίκων. Σε αναλογία με τον γραπτό λόγο οι εικαστικές τέχνες έχουν το δικό τους λεξιλόγιο, τη δική τους γραμματική και το δικό τους συντακτικό. Το λεξιλόγιο των εικόνων είναι το χρώμα, η γραμμή, ο τόνος, το μοτίβο, η υφή, το σχήμα, η φόρμα, ο χώρος. Με αυτά τα μορφολογικά και δομικά στοιχεία εργάζεται ο εικαστικός καλλιτέχνης. Η γραμματική και το συντακτικό των εικαστικών τεχνών είναι η σύνθεση. Χρώματα, γραμμές, φόρμες και σχήματα συνδυάζονται σκόπιμα και συστηματικά, για να παραχθεί ένα έργο που έχει αναγνωρίσιμη μορφή και επικοινωνεί συγκεκριμένο νόημα.

Η οπτική γλώσσα επιτρέπει την επικοινωνία ιδεών, νοημάτων, πληροφοριών και συναισθημάτων με τρόπους ιδιαίτερους, που δεν μπορεί να μιμηθεί κανένα άλλο σύστημα συμβόλων. Στην ουσία μπορεί να επικοινωνεί ποιότητες που καμιά άλλη γλώσσα δεν είναι κατάλληλα εξοπλισμένη να κάνει. Για παράδειγμα, το να ακούμε τη λέξη *μπλε* διαφέρει ουσιαστικά από το να βλέπουμε ένα βαθύ κορεσμένο μπλε χρώμα (Kress & van Leeuwen 1996). Επομένως, οι εμπειρίες που προσφέρουν οι εικαστικές τέχνες είναι αναντικατάστατες.

Η συμμετοχή των παιδιών σε δραστηριότητες που δίνουν ευκαιρίες για εικαστική αγωγή τα βοηθά να γνωρίσουν με συστηματικό τρόπο τα δομικά στοιχεία, τους κώδικες και τις τεράστιες εκφραστικές-επικοινωνιακές δυνατότητες της οπτικής γλώσσας. Γίνονται έτσι σταδιακά ικανοί χειριστές του οπτικού λόγου. Η σύνθετη αυτή ικανότητα που ορίζεται ως οπτικός εγγραμματισμός έχει δύο εκφάνσεις. Τα παιδιά *α)* επικοινωνούν με άνεση μέσα από τη δημιουργία εικαστικών και οπτικών μορφών και *β)* γίνονται ενεργοί και κριτικοί αναγνώστες εικόνων (Γραφάκου & Λαμπίτση 2011).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Η γνώση για την τέχνη συνδέεται άμεσα με τη γνώση για τη ζωή. Η έρευνα των οπτικών μορφών αποτελεί τον τρόπο για την ανακάλυψη του σημαντικού, του απρόοπτου, του πρωτόγνωρου (Μυταρά, Μωραϊτη & Πλαγιάννη 2001). Η εικαστική γλώσσα από την πιο απλή (σχήμα, χρώμα, υφή, κ.λπ.) ως την πιο σύνθετη μορφή της (δομή, ρυθμός, αντίθεση και αρμονία, κ.λπ.) διευκολύνει την προσωπική έκφραση και την απόκριση στη ζωή.

Η γνώση της εικαστικής γλώσσας και ο χειρισμός της συμβάλλουν στη διαχρονική μεταβίβαση πλήρους και ολοκληρωμένης πληροφόρησης γύρω από οποιαδήποτε μορφή ανθρώπινης δραστηριότητας, είτε αυτή πραγματοποιήθηκε στο

παρελθόν είτε επιτελείται στο παρόν. Η καλλιέργεια ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, αυτοπειθαρχίας και ανάληψης δράσης για τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα είναι το ζητούμενο σε μια εποχή ανισοτήτων και περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Η εικαστική τέχνη μπορεί να λειτουργήσει ως γεννήτρια συναισθημάτων και προβληματισμών και, κατ' επέκταση, να ενεργοποιήσει αποτελεσματικά το ενδιαφέρον και τη στάση ευθύνης απέναντι σε κοινά προβλήματα.

Επιδιώκεται, λοιπόν, οι μαθητές να προβληματιστούν για τις εικόνες του φυσικού τους περιβάλλοντος και, με τις δικές τους εικαστικές αναπαραστάσεις να αναδείξουν ζητήματα επίκαιρα με παγκόσμια διάσταση και να διαμορφώσουν στάσεις ευαισθητοποίησης για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την αειφορία. Επίσης, επιδιώκεται να αναπτύξουν δεξιότητες επιχειρηματολογίας για την ανάδειξη μηνυμάτων που φέρνουν στην επιφάνεια συλλογικά προβλήματα αξιοποιώντας επιπλέον την εναλλακτική γλώσσα της ζωγραφικής. Τέλος, στόχος είναι να συνειδητοποιήσουν το συγκριτικό πλεονέκτημα των ΤΠΕ για την αποτελεσματικότερη και ταχύτερη διάδοση ενός λεκτικού ή οπτικού μηνύματος στους αποδέκτες του, αλλά και την ισχυρή σύνδεση της εικαστικής έκφρασης με τις κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες κάθε καλλιτέχνης λειτουργεί και αναπόφευκτα ενσωματώνει το έργο του.

Οι στόχοι αναφέρονται σε γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσουν οι μαθητές. Ειδικότερα, οι στόχοι του σεναρίου για το μάθημα της γλώσσας και το κεφάλαιο που προσεγγίζεται είναι οι εξής και διακρίνονται σε:

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδίδονται τα εξής:

- η απόκτηση θετικής στάσης απέναντι στην ετερότητα μέσα από την επαφή των μαθητών με έργα τέχνης άλλων πολιτισμών·
- συνειδητοποίηση ότι κάθε εικόνα εμπεριέχει ένα μήνυμα·

- ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον και διαμόρφωση στάσεων για την προστασία του·
- γνωριμία με εικαστικά έργα άλλων πολιτισμών που προσεγγίζουν το θέμα της μόλυνσης του περιβάλλοντος·
- αναγνώριση ορισμένων μορφικών στοιχείων σε έργα τέχνης·
- χρήση στα έργα τους απλών μορφικών στοιχείων της εικαστικής γλώσσας (σημείο, γραμμή, σχήμα)·
- απόδοση της φύσης με νατουραλιστικά χρώματα·
- ανάμειξη χρωμάτων και εξοικείωση με βασικά και συμπληρωματικά χρώματα·
- καλλιέργεια ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, αυτοπειθαρχίας και ανάληψης δράσης για συλλογικά ζητήματα·
- καλλιέργεια της 'πολιτείας' (της ιδιότητας του ενεργού πολίτη) σε θέματα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος·
- σύνδεση της δημιουργίας με την καθημερινή ζωή·
- σύνδεση του εικαστικού έργου με την κοινότητα με στόχο την προώθηση ιδεών για τον πολιτισμό και το περιβάλλον·
- κατανόηση της συμβολής της τέχνης της ζωγραφικής στην ανάδειξη παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων·
- συνειδητοποίηση του επικοινωνιακού χαρακτήρα ενός έργου τέχνης.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται η εξοικείωση των μαθητών με τα ακόλουθα:

- τονισμός των μονοσύλλαβων λέξεων *ή, πού, πώς*·

- διάκριση γλωσσικής και εικαστικής περιγραφής (με λέξεις–με χρώματα)·
- εξοικείωση με το κειμενικό είδος της επιχειρηματολογίας·
- σύνθεση λέξεων της ίδιας οικογένειας·
- χρήση του τελικού -ν στις λέξεις·
- εξοικείωση με αλλαγές στο περιεχόμενο ενός κειμένου όταν αλλάξουν κάποια στοιχεία εξωκειμενικού πλαισίου.

Γραμματισμοί

Επιδιώκονται τα ακόλουθα:

- κριτικός στοχασμός στην ανάληψη ρόλου θεατή και δημιουργού ποικίλων μορφών εικαστικής έκφρασης·
- ανάπτυξη δεξιοτήτων οπτικού εγγραμματισμού·
- άσκηση στη δημιουργία εννοιολογικών χαρτών μέσω του λογισμικού CMAPS TOOLS·
- ανάπτυξη ικανότητας αναζήτησης δεδομένων σε ιστότοπο·
- συνειδητοποίηση της προστιθέμενης αξίας των ΤΠΕ για την ευκολότερη πρόσβαση σε έργα τέχνης·
- ευαισθητοποίηση σε αισθητικές εμπειρίες μέσα από τον ψηφιακό κόσμο και σύνδεση με προσωπικά βιώματα·
- ανάπτυξη δυνατοτήτων δημιουργικής έκφρασης μέσω του λογισμικού RNA.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το κείμενο για τη ζωγραφιά της Καίτης (*Γλώσσα Γ' Δημοτικού*, σσ. 72-73) είναι ένα διαλογικό κείμενο στο οποίο η Καίτη επιχειρηματολογεί για τον λόγο για τον οποίο επέλεξε να ζωγραφίσει έτσι τη θάλασσα. Στο κείμενο αυτό ο διάλογος και η περιγραφή μερών της ζωγραφιάς εντάσσονται σε έναν ευρύτερο στόχο που αφορά στην επιχειρηματολογία. Η άσκηση στη διατύπωση επιχειρημάτων μπορεί να ξεκινήσει στην τάξη από τις προσωπικές αντιλήψεις και θέσεις των μαθητών για τη σημασία της ζωγραφικής στη ζωή τους και να διευρυνθεί υπερβαίνοντας το θέμα του περιβάλλοντος που προσεγγίζει το κεφάλαιο σε ένα σχέδιο εργασίας που θα αναδείξει τη σημασία της τέχνης στη ζωή του ανθρώπου γενικότερα ως έκφραση και επικοινωνία, ως δημιουργική διέξοδο και θετική οπτική στη διαχείριση προβλημάτων που συναντά.

Αν δεν επιτευχθούν τα παραπάνω, τότε δεν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος ή άλλοι παράγοντες δεν ευνοούν, παραμένει ως πρόταση μαθησιακής διαδρομής η οποία επιδιώκει να ενθαρρύνει το παιδί να εκφράσει και με οπτικές μορφές τον ψυχικό του κόσμο και τη δική του προσωπική άποψη για το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Κεντρικός στόχος της αισθητικής αγωγής σύμφωνα με τη φιλοσοφία των Νέων Πιλοτικών Προγραμμάτων Σπουδών στο επιστημονικό πεδίο «Τέχνες–Πολιτισμός» είναι η αξιοποίηση των τεχνών, ώστε να επιτυγχάνεται η ευχαρίστηση του παιδιού, να ερεθίζεται και να αξιοποιείται η φυσική περιέργειά του, να προβάλλεται η δημιουργικότητά του, να βελτιώνεται σε όλα τα επίπεδα η ικανότητά του να εκφράζεται και να επικοινωνεί.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές με την αξιοποίηση των ΤΠΕ εμπεδώνουν την αρχή ότι ο άνθρωπος μπορεί μέσω των τεχνών να αναδείξει προτάσεις, για να βελτιώσει το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει, αλλά και για να διεκδικήσει αποτελεσματικότερα την αισθητική και την προστασία του. Μέσω των τεχνών και των νέων τεχνολογιών διευκολύνεται η δημιουργική και ταυτόχρονα η προσωπική εμπλοκή των παιδιών (νοητική, συγκινησιακή, επικοινωνιακή) με την πληροφορία. «Η δημιουργία της προσωπικής άποψης μέσα από τη συνάντηση και την επικοινωνία με τις άλλες απόψεις τις τόσο διαφορετικές και τόσο ανθρώπινες –που έχει τη δυνατότητα να αναδείξει η εικαστική γλώσσα ή γενικότερα η γλώσσα των τεχνών– είναι η πολύ σημαντική παιδαγωγική προοπτική και διάσταση της πολιτισμικής αγωγής» (Παΐζης 2002).

Κείμενα

Το κείμενο για τη ζωγραφιά της Καίτης (*Γλώσσα Γ' Δημοτικού*, σσ. 72-73)

Ιστοσελίδες

«[Χρωματικός κύκλος](http://theartlessons.wordpress.com)» από το ιστολόγιο *Μαθήματα Ζωγραφικής*
<http://theartlessons.wordpress.com> (ανάρτηση 9/5/2012)

[Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου](#)

Βίντεο

«[Θάλασσα-Σπανουδάκης](#)», βίντεο με ηχητική επένδυση το μουσικό κομμάτι *Θάλασσα* του Σταμάτη Σπανουδάκη

«[Σπανουδάκης-Θάλασσα](#)», βίντεο με ηχητική επένδυση το μουσικό κομμάτι *Θάλασσα* του Σταμάτη Σπανουδάκη

«[Θάλασσα Μίλβα](#)», βίντεο με επένδυση το τραγούδι «Θάλασσα» του Θάνου Μικρούτσικου (μουσική) και Λίνας Νικολακοπούλου (στίχοι), σε ερμηνεία της Μίλβα.

«[Sound of the sea all Night 9 hours](#)», βίντεο με ήχους της θάλασσας

«[Τοπίο-ζωγραφική](#)», βίντεο από μάθημα ζωγραφικής του Χρήστου Τυρεκίδη

«[Κωνσταντίνος Βολανάκης 1837-1907](#)», βίντεο με συλλογή έργων του Κωνσταντίνου Βολανάκη

«[Κοχύλια και όνειρα](#)», βίντεο με συλλογή ζωγραφικών έργων της Μάρας Λεμίσιου

«[Χρωματοϊστορίες-Βασικά χρώματα](#)», από την εκπαιδευτική τηλεόραση

«[Μικρές κινήσεις, μεγάλες αλλαγές](#)», βίντεο του δικτύου MediterraneanSOS

Εκτός από τα ψηφιακά εργαλεία που αξιοποιούνται και περιγράφονται αναλυτικά στη διαδικασία του σεναρίου, είναι δυνατό να αξιοποιηθούν επίσης το εκπαιδευτικό υλικό των Εικαστικών «Η ματιά των Εικαστικών» του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ» βλ. www.prmelina.gr

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η & 2η διδακτική ώρα

(20/1/2014) «Τα χρώματα της θάλασσας»

Οι μαθητές/-τριες παρακολουθούν video με χαρακτηριστικές εικόνες θάλασσας σε διαφορετικές στιγμές της ημέρας και σε διαφορετικές εποχές του χρόνου:

«[Θάλασσα-Σπανουδάκης](#)» και «[Σπανουδάκης-Θάλασσα](#)», δύο βίντεο με ηχητική επένδυση το μουσικό κομμάτι «Θάλασσα» του Σταμάτη Σπανουδάκη

«[Θάλασσα Μίλβα](#)», βίντεο με επένδυση το τραγούδι «Θάλασσα» (Μίλβα) του Θάνου Μικρούτσικου και Λίνας Νικολακοπούλου.

«[Sound of the sea all Night 9 hours](#)», βίντεο με ήχους της θάλασσας

Η μουσική επένδυση που παραπέμπει σε ήχους της θάλασσας εμπλουτίζει το «ταξίδι» τους στα χρώματα της θάλασσας. Οι μαθητές/-τριες,¹ στη συνέχεια, ζωγραφίζουν² και διαβάζουν σιωπηλά το κείμενο με τίτλο «Το τετράδιο ζωγραφικής» (*Γλώσσα Γ' Δημοτικού*, σσ. 72-73).

Ακολουθεί διάλογος για τα χρώματα που μπορείς να αξιοποιηθούν για να ζωγραφίσουν τη θάλασσα με αφορμή και όσα αναφέρει η Καιτούλα για τη δική της θάλασσα. Οι μαθητές/-τριες³ απαντούν στην ερώτηση: «Εσύ ποια χρώματα θα διάλεγες, αν ζωγράφιζες τη θάλασσα το καλοκαίρι, τον χειμώνα, το δειλινό, το μεσημέρι κ.λπ.». Τα παιδιά απαντούν ότι θα χρησιμοποιήσουν διαφορετικά χρώματα, αφού το καλοκαίρι η θάλασσα είναι γαλάζια, ενώ το χειμώνα σκούρα μπλε και την άνοιξη και το φθινόπωρο έχει τα ενδιάμεσα χρώματα από σκουρόχρωμη σε ανοιχτόχρωμη και τα αντίστροφο.

¹ Τεκμήριο εφαρμογής

² Τεκμήριο εφαρμογής

³ Τεκμήριο εφαρμογής

Η προβολή σχετικών έργων ελλήνων και ξένων ζωγράφων με θέμα τη 'θάλασσα' δίνει στη συνέχεια αφορμή για παρατήρηση και προσέγγιση έργων τέχνης με κοινό θέμα, αλλά με διαφορετική εκφραστική απόδοση και αξιοποίηση χρωμάτων. Προβάλλονται τα βίντεο:

«[Τοπίο-ζωγραφική](#)», βίντεο από μάθημα ζωγραφικής του Χρήστου Τυρεκίδη.

«[Κωνσταντίνος Βολανάκης 1837–1907](#)», βίντεο με συλλογή έργων του Κωνσταντίνου Βολανάκη

«[Κοχύλια και όνειρα](#)», βίντεο με συλλογή ζωγραφικών έργων της Μάρας Λεμίσιου.

Ο ιστότοπος της Εθνικής Πινακοθήκης, από όπου επιλέγεται μια εικαστική (<http://www.nationalgallery.gr/site/content.php>) δημιουργία από μια θεματική ενότητα των συλλογών της (20ος αιώνας – Γκίκας «Γλέντι στο ακρογιάλι»).

Οι μαθητές/-τριες συζητούν με τον εκπαιδευτικό για το έργο τέχνης, αυτό το οποίο παρουσιάζει, τον τόπο, τον χρόνο, την εποχή, τα πρόσωπα, την ενδυμασία.

3η & 4η διδακτική ώρα

21/1/2014: «Ζωγραφίζουμε τα χρώματα της θάλασσας»

Την επόμενη μέρα στις 21/1/2014 τα παιδιά κάνουν μια εικονική περιήγηση στο διαδίκτυο στην αίθουσα ΤΠΕ⁴ του σχολείου για μία διδακτική ώρα και αναζητούν έργα τέχνης σχετικά με τη θάλασσα, τα οποία στη συνέχεια κάθε ομάδα (βλ. φάκελο τεκμήρια εφαρμογής, αρχείο έργα ζωγραφικής) παρουσιάζει στην ολομέλεια, αφού τα αποθηκεύσει σε μονάδες USB. Στη δεύτερη διδακτική ώρα τα παιδιά ζωγραφίζουν (βλ. φάκελο «Τεκμήρια εφαρμογής», αρχείο «Παιδική ζωγραφιά») θαλασσινές εικόνες για 10 λεπτά και στη συνέχεια αναφέρουν λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη *ζωγραφιά*. Λένε: *ζωγράφος, ζωγραφισμένος, ζωγραφικός πίνακας, κ.ά.* Ο δάσκαλος γράφει στον πίνακα:

«Πώς λέγεται αυτός που ζωγραφίζει; Πού χρησιμοποιούμε χρώματα;»

Τα παιδιά διαπιστώνουν ότι το *πού* και *πώς* έχει τόνο όταν εισάγει ερώτηση και κατόπιν διαβάζουν το γραμματικό κανόνα στη σελίδα 74 του σχολικού εγχειριδίου.

5η & 6η διδακτική ώρα

«Τι σημαίνει για 'μενα-για 'μας *ζωγραφίζω-ζωγραφίζουμε*»

Την Τετάρτη 22/1/2014 τα παιδιά στο εργαστήριο των ΤΠΕ καλούνται να σκεφτούν αρχικά ατομικά τι σημαίνει για τους ίδιους η ζωγραφική στη ζωή τους με μία λέξη. Γίνεται καταγισμός ιδεών όπου ο εκπαιδευτικός καταγράφει στον πίνακα τις λέξεις που προτείνονται. Στη συνέχεια καλούνται οι μαθητές/-τριες ανά ομάδα να καταγράψουν (βλ. Φάκελο «Τεκμήρια εφαρμογής», αρχείο «Η σημασία του...»), παίρνοντας ερεθίσματα από τις λέξεις που προτάθηκαν, τι σημαίνει για την ομάδα τους πλέον *ζωγραφίζουμε*, συνθέτοντας τις λέξεις που τους εκφράζουν και μετασχηματίζοντάς τις σε ρήματα στο α' πληθυντικό πρόσωπο. Η κάθε ομάδα

⁴ ΤΠΕ = Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνίας.

διατυπώνει προφορικά με επιχειρήματα τι σημαίνει για εκείνη η λέξη *ζωγραφίζω* με βάση την προτεινόμενη δομή στη σελίδα 74 του διδακτικού εγχειριδίου της γλώσσας (λέω τη γνώμη μου, υποστηρίζω τη γνώμη μου με επιχειρήματα, καταλήγω σε ένα συμπέρασμα).

Κάθε ομάδα, τέλος, αναλαμβάνει, αξιοποιώντας το λογισμικό της Ζωγραφικής αντί της εννοιολογικής χαρτογράφησης CMAPS TOOLS που προτείνει η δημιουργός του σεναρίου, να δημιουργήσει (βλ. φάκελο «Τεκμήρια εφαρμογής», αρχείο «Εννοιολογικός Χάρτης») αυτή τη φορά έναν εννοιολογικό χάρτη με κεντρική την έννοια ‘ζωγραφίζω’ με συνδέσεις με το ρήμα ΖΩ και ρήματα που αποδίδουν τη σημασία της ζωγραφικής στη ζωή των παιδιών.

7η & 8η διδακτική ώρα

23/1/2014 «Η σημασία του Ζωγραφίζω»

Την Πέμπτη 23/1/2014 πάλι τα παιδιά στο εργαστήριο των ΤΠΕ χρησιμοποιώντας τον κειμενογράφο γράφουν κείμενα (βλ. «Τεκμήρια εφαρμογής», αρχείο «Ζωγραφική») που επεξηγούν με επιχειρήματα τι σημαίνουν για αυτά οι λέξεις *ζωγραφίζω* ή *ζωγραφική*.

9η & 10η διδακτική ώρα

24/1/2014: «Εργαλεία Ζωγραφικής»

Την Παρασκευή 24/1/2014 την πρώτη διδακτική ώρα, πάλι στο εργαστήριο των ΤΠΕ, τα παιδιά παρακολουθούν το βίντεο από το YouTube «[Μικρές κινήσεις, μεγάλες αλλαγές](#)» που ενεργοποιεί τη φαντασία και τη δημιουργική τους έκφραση στην εξοικονόμηση ενέργειας για ένα πλανήτη πιο ανθρώπινο και φιλικό. Χρησιμοποιώντας το βοήθημα της Ζωγραφικής από το Microsoft Office με τα εργαλεία ζωγραφικής του τα παιδιά ζωγραφίζουν στον Η/Υ εικόνες (βλ. φάκελο «Τεκμήρια», αρχείο «Βόλτα στη Θάλασσα») και αποθηκεύουν τις ζωγραφιές τους.

Τη δεύτερη διδακτική ώρα τα παιδιά επιστρέφουν στην αίθουσα διδασκαλίας και συμπληρώνουν τις γλωσσικές ασκήσεις στο βιβλίο τους στις σελίδες 74, 75 και 76. Στη συνέχεια, η κάθε ομάδα διαβάζει τη γνώμη της για τη μόλυνση της ατμόσφαιρας από τα καυσαέρια και τα επιχειρήματά της για την απορρύπανση της ατμόσφαιρας, όπως και το συμπέρασμά της. Οι ασκήσεις των σελίδων 75 και 76 συμπληρώνονται στον πίνακα από τον δάσκαλο σε συνεργασία με τα παιδιά, έτσι ώστε όλες οι ομάδες να διορθώσουν μόνες τους τα λάθη.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί, να μετεξελιχθεί σε ένα project με πολλαπλές διαστάσεις και διάρκεια ενός σχολικού έτους με επισκέψεις σε χώρους πολιτισμού (Πινακοθήκη, Μουσεία, Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, κ.λπ.) που θα βοηθήσουν τα παιδιά να κατανοήσουν ότι η γνώση για την τέχνη συνδέεται άμεσα με τη γνώση για τη ζωή.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο ήταν απλό και εύκολο στην εφαρμογή του.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γραφάκου, Ε. & Β. Λαμπίτση. 2011. Αξιοποίηση των εικαστικών τεχνών στην εκπαίδευση. Στο *Βασικό επιμορφωτικό υλικό. Τόμος Γ΄. «Αξιοποίηση των τεχνών στην εκπαίδευση»*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Ιντζίδης, Ε., Α. Παπαδόπουλος, Α. Σιούτης & Αικ. Τικτοπούλου. 2007. *Τα απίθανα μολύβια, Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού, Βιβλίο Δασκάλου Μεθοδολογικές οδηγίες*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ/ΠΙ, ΟΕΔΒ.

Kress, G. & T. van Leeuwen. 1996. *Reading images: The grammar of visual design*. Λονδίνο και Νέα Υόρκη: Routledge.

Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. 2011. *Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό: Τόμος Α΄: Γενικό Μέρος*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. 2011. *Η αξιοποίηση των τεχνών: Τόμος Γ΄: Γενικό Μέρος*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Μυταρά, Χ., Ε. Μωραΐτη & Α. Πλαγιάννη. 2001. *Η ματιά των εικαστικών, Βιβλίο του Δασκάλου*, Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ: Εκπαίδευση και Πολιτισμός, Γ΄ έκδοση. Αθήνα.

Νέα Πιλοτικά Προγράμματα Σπουδών. χ.χ. *Επιστημονικό πεδίο: Τέχνες – Πολιτισμός*.

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php>

Παΐζης, Ν. 2002. *Η πολιτισμική αγωγή στο πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ στο Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή*, επιμ. Γ. Κόκκινος & Ε. Αλεξάκη. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Φέρμελη, Γ., Μ. Ρουσσομουστακάκη-Θεοδωράκη, Κλ. Χατζηκώστα & Μ. Γκαϊτλιχ. 2009. *Οδηγός ανάπτυξης διαθεματικών δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, ΟΕΔΒ.

Δικτυογραφία (τελευταία επίσκεψη 6/12/2012)

www.prmelina.gr

www.epimorfosi.edu.gr

<http://blogs.sch.gr/varvan/http://www.nationalgallery.gr>